

FOKUS NA
RODNU
RAVNOPRAVNOST

BOSNA I HERCEGOVINA

Izdanje br. 1

Zaštita od nasilja u porodici
i nasilja nad ženama i uticaj
pandemije COVID-19

COVID-19
ODGOVOR

Švedska
Sverige

UN
WOMEN

Ova publikacija, u izdanju UN Women u Bosni i Hercegovini (BiH), pruža više informacija o odgovoru na nasilje u porodici i nasilje nad ženama sa posebnim osvrtom na uticaj pandemije COVID-19. Ova publikacija, zasnovana na međunarodnim standardima propisanim konvencijom CEDAW¹ i Istanbulskom konvencijom,² prikazuje dostupnost i pristup opštim i specijalizovanim uslugama za žene žrtve nasilja. Navedene usluge zajedno čine multisektorski odgovor na nasilje u porodici i nasilje nad ženama. U zaključku se daju preporuke za domaće i međunarodne aktere.

Zbog ove krize ljudi moraju ostajati kod kuće kako bi se izolirali. Ipak, to može dovesti do povećanog rizika od nasilja te ograničenog pristupa žena uslugama pomoći i podrške.

Te usluge su u trenutnim okolnostima od naročite važnosti. UN Women radi sa vlastima i civilnim društvom kako bi se postiglo bolje razumijevanje jaza u oblasti pružanja usluga i kako bi se unaprijedila multisektorska saradnja u pružanju usluga zaštite.

Kao najrelevantniji regionalni dokument o sprečavanju nasilja u porodici i nasilja nad ženama, Istanbulska konvencija propisuje opšte usluge podrške (pravno i psihološko savjetovanje, finansijsku pomoć, stanovanje, obrazovanje, osposobljavanje i pomoć u pronalaženju zaposlenja) i specijalizovane usluge podrške (sigurne kuće, telefonske linije za pomoć, krizni centri za žrtve silovanja ili seksualnog nasilja, i podrška za djecu svjedoke). U kriznim vremenima se sve ove usluge smatraju esencijalnim.

UN Women nastoji da osigura to da odgovor na COVID-19 krizu integriše rodnu perspektivu i da i žene i muškarci budu jednako uključeni i podržani u odgovoru na krizu i naporima za oporavak.

---

¹ Generalna skupština Ujedinjenih nacija, Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama, Ujedinjene nacije, 1979.

² Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Savjet Evrope, 2011.

KONTEKST I SVE VEĆI UTICAJ NA ROD

Prema istraživanju OSCE-a iz 2019. godine, svaka druga žena doživjela je neki oblik uznemiravanja, uhođenja, nasilja od strane intimnog partnera ili seksualno nasilje od 15. godine života. Nadalje, 38% žena izjavilo je da su iskusile psihičko, fizičko ili seksualno nasilje od petnaeste godine od strane partnera ili nepartnera (26% u Federaciji BiH i 39% u Republici Srpskoj). Nadalje, 28% žena navodi da su iskusile seksualno uznemiravanje (31% u Republici Srpskoj; 26% u Federaciji BiH), od 15. godine života, a 10% žena doživjelo je seksualno uznemiravanje u razdoblju od 12 mjeseci prije istraživanja (14% u Republici Srpskoj i 9% u Federaciji BiH). Uhođenje je iskusilo 5% žena u oba entiteta.³

■ PRISTUP USLUGAMA PODRŠKE

Nedavna procjena koju je proveo USAID⁴ je pokazala da je u oblasti pristupa uslugama ostvaren napredak u nekim dijelovima zemlje u smislu dostupnosti i kvaliteta usluga ženama žrtvama nasilja u odnosu na 2016. godinu. Ipak, dostupnost i kvalitet ovih usluga ostaje na nezadovoljavajućem nivou u BiH (Federacija BiH i Republika Srpska). Poboljšan je pristup besplatnoj pravnoj pomoći za žene žrtve rodno zasnovanog nasilja, te žene žrtve seksualnog nasilja u ratu, kao i pristup pravnim lijekovima. Iako sporim tempom, ipak se vidi poboljšanje sa aspekta dodjele naknade štete te socijalnih i zdravstvenih usluge za preživjele žrtve seksualnog nasilja u ratu.

Studija koju je proveo UN Women o barijerama za pristup uslugama zaštite od nasilja u porodici je pokazala da skupine poput Romkinja, žena sa invaliditetom, žena iz ruralnih područja, starijih žena te žena povratnica i interno raseljenih žena ili nemaju povjerenje u lokalne institucije koje pružaju usluge ili nisu dovoljno informisane o tome kako mogu ostvariti svoja prava na te usluge. Istovremeno, pružaoci usluga na lokalnom nivou tvrde da oni 'svima jednako pružaju usluge'⁵.

³ OSCE istraživanje o nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini, 2019. Dostupno na <https://bit.ly/3h8FI8m>

⁴ USAID, Rodna analiza za Bosnu i Hercegovinu: 2019 nastavak, avgust 2019, str. 2-3. Dostupno na <https://bit.ly/3g0AUNa>

⁵ UN Women, Usluge po mjeri: Analiza pristupa sistemu podrške (uslugama zdravstvene zaštite, policije i pravosuđa, socijalne zaštite) iz perspektive žena, pripadnica marginalizovanih grupa, koje su preživjele nasilje, UN Women, 2019. Dostupno na <https://bit.ly/32Q5G7H>

ZAKONSKI KONTEKST

Uprkos nedostatku jednoobraznog i opšteprihvaćenog zakonodavstva i strategija u BiH i zakonodavstva u oblasti nasilja u porodici, od 2016. godine ostvaren je značajan pomak u smislu pravne zaštite od nasilja u porodici i diskriminacije. Ipak, situacija se razlikuje u dva entiteta u kojima se pitanje nasilja u porodici reguliše mnoštvom zakona i strategija koje sprovode različita ministarstva, zavisno od administrativnog nivoa u zemlji.⁶

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici je u Brčko distriktu BiH usvojen 2018. godine.⁷ Međutim, neke oblike nasilja nad ženama, kao što je npr. online nasilje, je tek potrebno integrisati u Krivični zakon.

Republika Srpska je usvojila najnovije izmjene 2019. godine, a koje su stupile na snagu u maju 2020. godine. Ove izmjene uključuju odredbe prema kojima se radnje nasilja u porodici tretiraju isključivo kao krivična djela. Dodatno, izmjene uključuju obaveznu procjenu rizika za žrtve, potpisivanje protokola o saradnji u postupanju u slučajevima nasilja u porodici i osnivanje koordinacionih tijela na lokalnom nivou. Izmjene takođe predviđaju pravo žrtava da u sve radnje u vezi sa pravnim postupkom uključe osobu od povjerenja.

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici je usvojen u Federaciji Bosne i Hercegovine. Međutim, taj zakon još treba da se u potpunosti uskladi sa standardima iz Istanbulske konvencije. To uključuje potrebu za usvajanjem potrebnih budžeta i podzakonskih akata za regulisanje i standardizaciju specijalizovanih usluga podrške, uključujući sigurne kuće.

SPECIJALIZOVANE USLUGE PODRŠKE U BiH: SIGURNE KUĆE⁸

Sklonište u sigurnim kućama u BiH pruža osam organizacija civilnog društva sa ukupnim kapacitetom za smještaj od 181 kreveta.⁹

Jedan od glavnih izazova je osigurati da smještaj u sigurnim kućama bude u skladu

sa standardima iz Istanbulske konvencije. Izvještaj sa obrazloženjima Istanbulske konvencije preporučuje da sigurni smještaj u specijalizovanim skloništima za žene bude dostupan u svakoj oblasti u omjeru od jednog porodičnog smještaja naprema 10.000 stanovnika.¹⁰ Pored toga, broj skloništa bi trebalo da zavisi od stvarne potrebe.

Do danas nije osnovan nijedan krizni centar za žrtve silovanja kao specijalizovani institucionalni mehanizam u BiH uprkos tome što je to jedan od kriterija iz Istanbulske konvencije. S obzirom na mali broj prijavljenih slučajeva silovanja i dodatni rizik od stigmatizacije, doktori specijalisti u zdravstvenim ustanovama pružaju usluge žrtvama silovanja.

Priručnik pod nazivom 'Klinički tretman slučajeva silovanja'¹¹ je izrađen za zdravstvene ustanove u oba entiteta. To je resurs za zaštitu žrtava silovanja i osigurava jednoobrazno postupanje za slučajeve nasilja. Eksperti su prošli obuke, dok organizacije civilnog društva koje vode skloništa obično pružaju specijalizovane usluge podrške žrtvama silovanja.

U BiH ima **8 sigurnih kuća** za smještaj i podršku ženama i djeci žrtvama nasilja u porodici i zajednici.

Izvor: UN Women Bosna i Hercegovina

⁶ Krivični zakon BiH, Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH, Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, Krivični zakoni Federacije BiH i Republike Srpske, Zakoni o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH i Republike Srpske, Krivični zakon Brčko distrikta i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta.

⁷ Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, br. 7/2018. Dostupan na <https://bit.ly/2ZWYHbu>

⁸ Izvještaj Bosne i Hercegovine o zakonodavnim i drugim mjerama za provedbu odredbi Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, (Istanbulska konvencija), pp. 54-57. Dostupno na <https://bit.ly/2Ea1Hso>

⁹ Isto. Prema Alternativnom izvještaju nevladinih organizacija Bosne i Hercegovine prema GREVIO grupi (decembar 2019. god.) sigurne kuće u BiH raspolažu sa 171 krevetom (str.73).

¹⁰ Savjet Evrope (2011) Ekspanatorni izvještaj o Konvenciji Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija). Dostupno na <https://bit.ly/3eWtARq>

¹¹ Ministarstvo zdravstva i UNFPA, Klinički tretman slučajeva silovanja, 2018. Dostupno na <https://bit.ly/39xOuHq>

■ SIGURNE KUĆE U FEDERACIJI BIH

U Federaciji BiH postoji pet sigurnih kuća koje vode sljedeće organizacije civilnog društva: 'Fondacija lokalne demokratije' iz Sarajeva, udruženje 'Vive Žene' iz Tuzle, udruženje 'Žene sa Une' iz Bihaća, udruženje 'Medica' iz Zenice i udruženje 'Žena BiH' iz Mostara. Oni zajedno imaju kapacitet od 116 kreveta.

Na osnovu izvještaja organizacija civilnog društva prema međunarodnim tijelima za nadzor, i procjeni geografske raspodjele dostupnih smještajnih kapaciteta, u Federaciji BiH nedostaje 106 kreveta.¹²

Finansiranje sigurnih kuća u Federaciji BiH ostaje jedan od najvećih izazova u osiguravanju da žrtve nasilja u porodici imaju jednaku dostupnost i pristup takvim uslugama. Prema trenutnom Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH, sigurne kuće se finansiraju iz kantonalnih (30%) i entitetskog budžeta (70%).

S obzirom da se na usvajanje podzakonskih akata o kriterijima za uspostavljanje i rad sigurnih kuća u Federaciji BiH čeka od 2013. godine, organizacije civilnog društva koje pružaju ove usluge se i dalje suočavaju sa velikom neizvjesnošću. Razlog tome je što je finansiranje raspodijeljeno u formi povremenih grantova koji su nedovoljni za pokrivanje svih troškova koji nastaju u vezi sa vođenjem usluga skloništa.

Navedeni podzakonski akt iz 2013. godine propisuje obavezu organizacija civilnog društva koje vode sigurne kuće da se preregistruju na način koji bi ih onemogućio da se bave drugim aktivnostima za osnaživanje žena, a koje često finansiraju međunarodni donatori.

Na osnovu odredbi Zakona ovog entiteta, Ministarstvo rada i socijalne skrbi Federacije BiH je dodijelilo sredstva iz entitetskog budžeta za finansiranje projekata i programa u 2017. i 2018. godini; dio ovih sredstava je bio namijenjen

finansiranju projekata koji se odnose na smještaj i skloništa za žrtve torture i nasilja (sigurne kuće).

264 osobe su bile smještene u sigurne kuće u toku 2017. godine, a 175 u 2018. godini.¹³ Polovina od ovih korisnika sigurnih kuća su bila djeca. Žrtve većinom provedu do mjesec dana u sigurnoj kući.

Kako bi osigurao jednoobraznu zaštitu žrtava nasilja u porodici (djece i odraslih), nacrt Zakona o osnovnoj socijalnoj zaštiti u Federaciji BiH uključuje žrtve nasilja u porodici u kategoriju socijalne zaštite. Uz podršku EU i UN Women, Sigurna mreža¹⁴ je 2019. godine izradila prijedlog novog Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Sigurna mreža nastavlja da zagovara njegovo usvajanje u Federaciji BiH tokom 2020 ili 2021. godine.

■ SIGURNE KUĆE U REPUBLICI SRPSKOJ

Republika Srpska ima tri sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja u porodici koje vode sljedeće organizacije civilnog društva: Fondacija 'Udružene žene' iz Banjaluke, udruženje 'Budućnost' iz Modriče i Fondacija 'Lara' iz Bijeljine sa ukupnim kapacitetom od 55 kreveta.¹⁵

Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske dodjeljuje sredstva sigurnim kućama četiri puta godišnje za svrhe privremene skrbi, sigurnog smještaja i pomoć žrtvama nasilja u porodici. Sredstva se dodjeljuju na osnovu javnog poziva i u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i 'Pravilnikom o dodjeli sredstava sigurnim kućama'. Entitetski budžet pokriva 70% a opštinski budžeti pokrivaju preostalih 30%.

Prema podacima Ministarstva porodice, omladine i sporta Republike Srpske, 117 žrtava nasilja je bilo smješteno u sigurnim kućama u toku 2017. i 82 u toku 2018. godine.

¹² Prema alternativnom izvještaju nevladinih organizacija za Bosnu i Hercegovinu prema GREVIO grupi (decembar 2019.god.) (str. 78). U FBiH ima 116 kreveta u sigurnim kućama. Dostupno na <https://bit.ly/2OPSS5W1>

¹³ Izvještaj Bosne i Hercegovine o zakonodavnim i drugim mjerama za provedbu odredbi Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, (Istanbulska konvencija). Dostupno na <https://bit.ly/2Ea1Hso>

¹⁴ Mreža organizacija civilnog društva koje vode sigurne kuće u BiH. www.sigurnamreza.ba/.

¹⁵ Prema alternativnom izvještaju nevladinih organizacija za Bosnu i Hercegovinu prema GREVIO grupi (decembar 2019.god.) (str. 73), u BiH ima 171 krevet u sigurnim kućama. Dostupno na <https://bit.ly/2OPSS5W1>

POSEBNE OBLASTI KOJE ZAHTIJEVAJU PAŽNJU: NASILJE U PORODICI I NASILJE NAD ŽENAMA TOKOM KRIZE

Učestalost pojave svih oblika nasilja nad ženama vjerovatno će rasti tokom krize. Neizvjesna budućnost, gubitak posla, izolacija i smanjen socijalni kontakt i kretanje povećavaju rizik od nasilja u porodici te se pojavljuju drugi oblici nasilja nad ženama. Dom, koji je sigurna zona za mnoge, može postati mjesto straha za neke žene.

Neki podaci pokazuju da su, naprimjer, u Francuskoj slučajevi nasilja u porodici doživjeli porast za 30% od kada je ograničeno kretanje uvedeno u martu, dok su telefonske linije za pomoć na Kipru i u Singapuru registrovale porast poziva za oko 30%.

SIGURNE KUĆE U BIH TOKOM COVID-19 KRIZE

U martu 2020. godine, UN Women ured u BiH je izvršio procjenu uticaja pandemije COVID-19 na pružanje specijalizovanih usluga podrške (sigurne kuće, telefonske linije za pomoć, psihosocijalna pomoć, besplatna pravna pomoć) od strane organizacija civilnog društva koje vode sigurne kuće u BiH. Procjena se fokusirala na glavne izazove sa kojim se suočava osam sigurnih kuća u BiH tokom COVID-19 krize te na neposredne potrebe u smislu podrške kako bi nastavile

sa pružanjem usluga. Nalazi te procjene su korisni za preusmjeravanje rada UN Women u cilju eliminisanja nasilja nad ženama te za prilagođavanje našeg programa trenutnoj situaciji.

Prema ovoj procjeni, sve sigurne kuće su bile otvorene i funkcionalne tokom cijele krize, a kapaciteti većine njih su potpuno ili gotovo potpuno popunjeni. Neke od njih nisu primale nove korisnike/ce zbog visokog rizika od zaraze. Većina sigurnih kuća nema odvojene sobe/prostor za izolaciju i bile su prisiljene da odbijaju prijem novih žrtava, dok su druge prijavile porast broja slučajeva od početka krize.

Sva skloništa su zaustavila svoje javne aktivnosti kao što su aktivnosti za ekonomsko osnaživanje, zbog potrebe za pridržavanjem postojećih mjera za održavanje socijalne distance. Ipak, većina sigurnih kuća je nastavila da pruža sklonište i hranu te da pruža osnovne usluge za potrebe žrtava i njihove djece kao i da pruža različite oblike tretmana žrtvama koje su već smještene u sigurne kuće. Neke organizacije su ženama, pa čak i javnosti uopšte, pružale usluge putem telefona, e-maila, chat aplikacija u smislu psihosocijalne podrške, savjetovanja i pravne pomoći. Takođe su pružale podršku stanovništvu koje je ugroženo, kao naprimjer ženama koje su preživjele ratne traume i

Izgledan je porast potreba za sljedećim uslugama podrške:

Smještaj u
sigurne kuće

Pozivi na
SOS telefon

Psihosocijalna
podrška i savjetovanje

Pravna
pomoć

osobama koje su pod mjerama izolacije u organizacijama kao što je udruženje „Vive Žene“.

Neke od potreba koje su prepoznate navedenom procjenom uključuju potrebu za osnovnom zaštitnom opremom (maske, rukavice, sredstva za čišćenje ruku i drugi tečni dezinficijensi) kao i za kompletnom opremom (odijela, navlake za obuću i naočale).

Uočen je nedostatak sredstava za obučeno osoblje i/ili volontere (većinom psihologe/inje za odgovor na sve veću potrebu za psihosocijalnom podrškom i/ili za zamjenu osoblja koje je odsutno zbog mjera izolacije, zbog toga što pripada rizičnim skupinama, zbog ograničenja javnog prevoza, itd.), režijske troškove i druge osnovne potrebe poput hrane, odjeće i lijekova za korisnike/ce usluga.

Elektronska oprema (tableti i laptopi) i televizori su navedeni kao osnovna potreba za djecu smještenu u sigurnim kućama kako bi im se omogućio nastavak pohađanja nastave.

Takođe su identifikovane neke druge oblasti

u kojima je potrebna podrška kao npr. alati, smjernice i ekspertiza za vođenje sigurnih kuća u vremenu krize kao što je ova, naročito iz perspektive zdravlja/osiguravanja posebnih mjera dezinfekcije. Specijalizovana podrška za upotrebu novih online alata, poput softvera za komunikaciju i obuke osoblja, se takođe smatra potrebnom ukoliko će sigurne kuće nastaviti da pružaju podršku ženama koje ne mogu izaći iz svojih kuća.

Procjenom je utvrđeno da su kapaciteti pružalaca usluga ograničeni s obzirom da su oni na prvoj liniji (policija, zdravstvo i centri za socijalnu skrb) aktivno angažovani u situaciji vanrednih okolnosti. Nije bilo moguće identifikovati i podržati djecu koja su potencijalno izložena nasilju s obzirom da su obrazovne ustanove bile zatvorene. Nadalje, centri za socijalnu skrb su radili sa ograničenim kapacitetom i mogli su samo obraditi hitne slučajeve socijalne skrbi. Zdravstvene ustanove su drastično smanjile javni pristup opštim uslugama zbog ograničenja kretanja, nedostatka osnovne zaštitne opreme i ograničenog javnog prevoza. Multisektorska koordinacija na lokalnom nivou je smanjena u značajnoj mjeri.

Kako bi se ublažile posljedice pandemije COVID-19, UN Women u BiH je osigurao sveobuhvatnu podršku za osam sigurnih kuća u Bosni i Hercegovini, uz finansijsku pomoć Švedske.

PREPORUKE

ZA VLASTI

Usluge za žene koje su iskusile nasilje se moraju tretirati kao osnovne usluge. To znači da te usluge treba smatrati jednako važnim kao i usluge zdravstva, socijalne zaštite i provedbe zakona budući da one često zahtijevaju intervencije koje spašavaju život. To također uključuje obavezne mjere dezinfekcije, prioritet za testiranje na COVID-19 i raspodjelu zaštitne opreme.

Ojačati usluge, uključujući sigurne kuće, putem brze procjene kapaciteta, sigurnosnog planiranja i vođenja slučajeva prilagođeno kontekstu trenutne krize kako bi se žrtvama nasilja u porodici i nasilja nad ženama osigurao pristup osnovnim uslugama.

U konsultaciji sa organizacijama civilnog društva koje vode usluge za žrtve nasilja u porodici, izraditi protokole za pružanje usluga za vrijeme krize, a posebno usluga koje se vrše unutar zatvorenih prostorija.

Proširiti kapacitet sigurnih kuća, uključujući preusmjeravanje svrhe drugih prostora poput praznih hotela ili obrazovnih ustanova za poštivanje karantenskih pravila.

Podizati svijest policije i pravosuđa o porastu nasilja nad ženama i djevojčicama tokom pandemije COVID-19 i osigurati obuku za postupanje, zaštitu i upućivanje žrtava prema odgovarajućim ustanovama. Ne smije biti nekažnjivosti tokom vanredne situacije: procesuiranje počinitelaca ne treba stati tokom perioda krize.

Podržati izlazne strategije za žrtve. COVID-19 ima štetan uticaj na ekonomiju i finansijsku situaciju žrtava nasilja. Mnoge od njih rade u neformalnom sektoru i nemaju pravo na doprinose za nezaposlenost i druge ekonomske mjere koje vlade poduzimaju tokom krize.

Održavati budžetske stavke za specijalizovane usluge i dodijeliti dodatne resurse za pitanje nasilja nad ženama i djevojčicama u okviru državnih planova odgovora na pandemiju COVID-19. Prilikom rebalansa budžeta, osigurati da se sredstva namijenjena za ove svrhe ne preusmjeravaju na druge prioritete. Odgovor na nasilje u porodici i nasilje nad ženama jeste prioritet.

ZA MEĐUNARODNE RAZVOJNE PARTNERE

Zagovarati i tražiti od vlasti da posveti više pažnje osiguravanju adekvatnog odgovora na slučajeve nasilja u porodici tokom krize. U javnim govorima posebno naglasiti različita iskustva žena i muškaraca tokom krize i naročito potrebu da se svi/e trebaju osjećati sigurno kod kuće.

Osigurati podršku za lokalne organizacije za ženska prava, naročito one koje pružaju osnovne usluge onim dijelovima stanovništva do kojih je teško doći, koji žive na udaljenim mjestima i koji su ugroženi.

- Osigurati učešće ženskih organizacija i ženskih grupa u procesu donošenja odluka tako da njihove konkretne potrebe i problemi budu prepoznati i uključeni u odgovor. Budite primjer drugima.

- Prikupiti podatke o potrebama i dostupnosti usluga za odgovor na povećane zahtjeve od strane žena i djevojčica u kontekstu krize uzrokovane pandemijom COVID-19.

- Osigurati da prikupljanje podataka ne dovede žene i djevojčice u veći rizik od nasilja i nevolje.

ZA ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA

- Izgraditi zagovaranje i svijest o povećanom nasilju nad ženama i djevojčicama u toku pandemije COVID-19.

- Iskoristiti svaku priliku za konstruktivan dijalog sa vlastima i međunarodnim akterima kako bi se ukazalo na propuste, zagovaralo poboljšanje odgovora te savjeovalo u pogledu rješenja.

- Saradivati sa medijima i nastaviti podizati vidljivost pitanja porasta nasilja nad ženama i djevojčicama, pokazujući kako kontekst pandemije COVID-19 povećava faktore rizika koji dovode do nasilja.

- Davati informacije žrtvama nasilja u porodici, putem javnih objava i na druge načine, o uslugama upućivanja odnosno načinu na koji mogu koristiti dostupne formate za različite grupe žena kako bi im se omogućilo da sigurno nastave obavljati svoj posao.

- Osvijestiti i uključiti privatni sektor koristeći dostupne smjernice na globalnom nivou o prevenciji i odgovoru na nasilje nad ženama i djevojčicama tokom perioda krize.

Foto: World Bank / Hentsoa Rafaela